

ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น

ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

The Potentials and Guidelines for the Development of Agricultural Tourism Attraction in Khlong Khwaeng Klan Community, Bang Toei Subdistrict, Mueang District, Chachoengsao Province

อภิญา แสงสงวน^{1*} ดวงกมล ปานรศทิพ ธรรมมาธิวัฒน์¹ และสมศักดิ์ คูหาสวรรค์เวช¹

Apinya Saengsanguan^{1*}, Duangkamol Panrostip Thunmatiwat¹, and Somsak Kuhasawonvetch¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น โดยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ดูแลจุดท่องเที่ยว ผู้แทนประชาชนในชุมชนคลองแขวงกลั่น และผู้แทนพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การจัดเวทีชุมชน การสนทนากลุ่ม การทำ Swot Analysis และ Tows Metrix ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนคลองแขวงกลั่นมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความเป็นธรรมชาติ และวิถีชีวิตที่ชัดเจน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ มีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถได้มาสัมผัสจริงผ่านประสบการณ์โดยการลงมือปฏิบัติพร้อมทั้งมีการให้ความรู้ควบคู่ไปด้วย การเดินทางสะดวกเนื่องจากอยู่ใกล้เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีที่พักรองรับนักท่องเที่ยว มีศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารในการแนะนำนักท่องเที่ยว และดูแลรักษาความปลอดภัยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ที่มีความตื่นตัว มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน สำหรับกลยุทธ์ที่ชุมชนนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในช่วงเริ่มต้น กลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น กลยุทธ์เชิงแก้ไข ออกไปศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ กลยุทธ์เชิงป้องกัน พัฒนาแบรนด์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และกลยุทธ์ที่ดำเนินการควบคู่คือกลยุทธ์เชิงรับ ร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนสู่สายตานักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงเกษตร แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพชุมชน ชุมชนเข้มแข็ง กลยุทธ์การพัฒนา

Abstract

The purpose of this study was to investigate the context, potential, and possibilities for the development of Agro-tourism in Klong Kwaeng Klan community, Chachoengsao province. A participatory research approach involved community leaders, tourist attraction caretakers, and community representatives as participants. The data was collected through the community platform, focus group discussions, and strategic management techniques such as Swot and Tows analyses. The results revealed that the Klong Kwaeng Klan community has a potential for Agro-tourism because of its natural beauty, distinctive communal lifestyle, varieties of practical activities in which the tourist can participate and gain knowledge whilst enjoying the nature. It is also convenient for traveling because the place is very close to Bangkok and its perimeter. Security and the enthusiasm of the community's people are the strengths that attract tourists. The community applied the following strategies as

¹ ภาควิชานวัตกรรมพัฒนาการเกษตรและการจัดการทรัพยากร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

¹ Department of Communication Innovation and Agricultural Development, Faculty of Agricultural Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok, 10520

* Corresponding author: Email: 62604039@kmitl.ac.th

guidance for the early stages of agro-tourism development. The strategies include SO strategy by developing tourism routes connecting with other locations, WO strategy by learning from successful agricultural tourism and applying the knowledge for the community, and ST strategy by developing and making its own brands to be more widely recognized, in tandem with WT strategy. In addition, collaboration with local agencies to boost public relations in spreading interesting information about community attractions to tourists is also promoted.

Keywords: agro-Tourism, development guidelines for agrotourism, potential of community, strength community, strategy development

คำนำ

การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ และมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ปีพ.ศ. 2560 – 2564 ได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ เพื่อการสร้างรายได้และการกระจายรายได้สู่ชุมชน (National Tourism Policy Committee [NTPC], 2017) กระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้มีรูปแบบ และแนวคิดปรับเปลี่ยนไปจากเดิม นักท่องเที่ยวเริ่มหันมาสนใจการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน โดยสามารถนำความรู้กลับไปประยุกต์ใช้หรือประกอบอาชีพได้ ทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้ามามีบทบาทสำคัญในการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกร และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสประสบการณ์แปลกใหม่ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ แต่ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ทั้งด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผล หากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถเชื่อมโยงแต่ละหน่วยงานเข้าด้วยกันได้ จะช่วยทำให้การจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพ สร้างความพึงพอใจให้นักท่องเที่ยวเกิดการมาเที่ยวซ้ำ และสร้างรายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืนในอนาคต (Khernkhan, 2018) ซึ่งการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวไม่ได้เป็นเพียงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาโดยคำนึงถึงโอกาสและอุปสรรคในด้านต่าง ๆ ของการจัดการการท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Pradit & Pampasit (2014) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพและโอกาสทางการจัดการ และส่งเสริมการท่องเที่ยวต้องอาศัยการสนับสนุนและการร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่นในการเพิ่มศักยภาพและมาตรฐานในการให้บริการในด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว

จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีความโดดเด่น เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ผู้เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเย็นกลับ เนื่องจากตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ชุมชนคลองแขวงกลั่น ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ทำการเกษตรแบบผสมผสาน และเป็นสถานที่สำหรับศึกษาดูงานตามรอยศาสตร์พระราชาในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนอยู่ใกล้กับสถานีรถไฟบ้านคลองแขวงกลั่น จึงทำให้การเดินทางไปมาสะดวก แต่เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงขาดองค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน จึงทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถแสดงออกมาสู่สายตานักท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร อย่างไรก็ตามการจะผลักดันให้บุคคลภายนอกได้เห็นถึงศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ต้องเริ่มจากคนในชุมชนมองเห็นถึงศักยภาพชุมชนของตนเอง เพราะคนในชุมชนจะเป็นพลังผลักดัน และเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้นการศึกษาศักยภาพของชุมชน ใน 7 ด้าน ตามที่ Choibamroong (2012) กล่าวไว้ คือ 1) ด้านความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านที่พัก 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านความหลากหลายของกิจกรรม 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 7) ด้านประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปสู่กระบวนการวางแผนหรือแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน

ชุมชนคลองแขวงกลั่นเป็นชุมชน อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครที่มีความเป็นธรรมชาติ สะท้อนความเป็นชุมชนเกษตรกรรมร่วมสมัย บนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้นำและคนในชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เป็นแหล่งเรียนรู้ และสถานที่พักผ่อนของนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และนำมาซึ่งรายได้ของชุมชน ดังนั้นการวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และใช้กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมในการหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามายังชุมชน อันจะนำไปสู่การสร้างเศรษฐกิจชุมชน และกระจายรายได้ให้กับชุมชนจากการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรมต่อไป

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาบริบทชุมชน ศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการวิจัย

เตรียมด้านเนื้อหาวิชาการจากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ทบทวนตำรา ศึกษาปัญหาและสำรวจพื้นที่เบื้องต้นของชุมชนคลองแขวงกลั่น ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ออกแบบวิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยออกแบบวิธีการเก็บข้อมูล โดยใช้กิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้นำชุมชน ผู้ดูแลจุดท่องเที่ยว ผู้แทนประชาชนในชุมชนคลองแขวงกลั่น และผู้แทนพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. การชี้แจงโครงการวิจัย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น เป้าหมายของงานวิจัย และประโยชน์จากงานวิจัย
2. วางแผนงานกำหนดเป้าหมาย กำหนดประเด็นในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนัดหมายการลงพื้นที่
3. การดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการใน 3 กิจกรรมย่อย
 - 1) จัดประชุมสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้ดูแลจุดท่องเที่ยวที่ดำเนินการอยู่ในชุมชน ตัวแทนพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา และตัวแทนประชาชนในชุมชนคลองแขวงกลั่น จำนวน 15 คน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้รับทราบถึงบริบทชุมชน สถานการณ์การท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน และความต้องการในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
 - 2) กิจกรรมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการค้นหาศักยภาพ 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านที่พัก 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านความหลากหลายของกิจกรรม 6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 7) ด้านประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
 - 3) กิจกรรมการจัดเวทีชุมชน เพื่อคืนข้อมูล ระดมความคิดเห็น และ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Analysis (จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาส) ของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- 4) ผู้วิจัยนำข้อมูลบริบทชุมชน การค้นหาศักยภาพ และจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม SWOT Analysis มาวิเคราะห์หาข้อสรุป และจัดทำการวิเคราะห์เมทริกซ์ (TOWS Matrix) เพื่อหากลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
- 5) จัดกิจกรรมนำเสนอกลยุทธ์กับเวทีชุมชน เพื่อถกเถียงหาแนวทางพัฒนาที่สามารถดำเนินการได้ด้วยตัวชุมชนเอง ด้วยการลงคะแนน เลือกลยุทธ์มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะเริ่มต้น (Figure 1)

Figure 1 SWOT Analysis of tourism development.

ผลการศึกษาและวิจารณ์

1. บริบทของชุมชนคลองแขวงกลั่น

ชุมชนคลองแขวงกลั่น ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถเดินทางได้ทางถนนรถยนต์ ออกเส้นทางถนนเกษมราษฎร์ เส้นบ้านใหญ่ – คลองสวน (ออกแยกเส้นฉะเชิงเทรา – บางปะกง) ออกทางทิศเหนือเข้าเส้น สุวินทวงศ์ (ฉะเชิงเทรา - มินบุรี) และเส้นทางรถไฟสายตะวันออก ลงยังสถานีรถไฟบ้านคลองแขวงกลั่น เดินทางไปมาสะดวก สภาพเศรษฐกิจของชุมชนคลองแขวงกลั่นมีลักษณะเป็นชุมชนที่มีรูปแบบการดำรงชีพ มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา รับจ้าง และทำโรงงานอุตสาหกรรม

สถานการณ์การท่องเที่ยว ชุมชนคลองแขวงกลั่นเป็นสถานที่ศึกษาดูงานตามศาสตร์พระราชา และเป็นส่วนหนึ่งของ เส้นทางศึกษาดูงานท่องเที่ยวของจังหวัดฉะเชิงเทรา จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชน ได้กล่าวว่า “ชุมชนคลองแขวงกลั่นเป็นสถานที่ สำหรับศึกษาดูงานตามศาสตร์พระราชา เกี่ยวกับเรื่องของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในแต่ละเดือนจะมีกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนคลองแขวงกลั่น 5-10 ครั้งต่อเดือน” (Kasemsuk, Interview, 14 June 2022)

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้การจัดการท่องเที่ยวหยุดชะงัก ซึ่งการเข้ามาพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จึงขาดความต่อเนื่องไม่ยั่งยืน เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสาเหตุสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่ผ่านมาอยู่ในลักษณะชาวบ้านในชุมชนเป็นเพียงผู้ร่วมกิจกรรมเท่านั้น จากการ สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน กล่าวว่า “ในระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ผมกับชาวบ้านได้ร่วมกันพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน และร่วมมือกันสร้างอาชีพในชุมชน เพื่อเพิ่มโอกาสสร้างรายได้ให้ทุกคนไว้ก่อน เพิ่มแหล่งที่พักผ่อน หย่อนใจให้กับนักท่องเที่ยว เน้นสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ มีการทำสะพานทางเดินรอบบ่อเลี้ยงปลาเพื่อให้นักท่องเที่ยวมาถ่ายรูป เช็กอิน ก่อตั้งศูนย์รวมสินค้าชุมชน เพื่อจำหน่ายสินค้าจากชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีสถานที่ในการนำสินค้าจากผลผลิตทางการเกษตร มาขาย และชาวบ้านมีแนวทางประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และเพิ่มขีดความสามารถทางการเกษตรสร้างรายได้ให้แก่ ชาวบ้าน” (Rattanakunchorn, Interview, 14 June 2022)

กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนจากการสนทนาในเวทีพบว่า ชุมชนมีหลายกิจกรรม ได้แก่ ฐานการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ พอเพียง ฐานจ๊อบลา ฐานการเรียนรู้ฟาร์มต้นแบบและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ฐานการเรียนรู้การทำขนมไทย ที่เปิดโอกาสให้ นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน ซึ่งแต่ละฐานอยู่ไม่ไกลกันมากนัก (Figure 2)

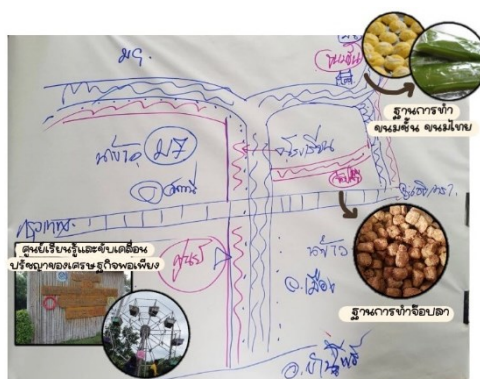

Figure 2 Map of community tourism activities in the past.

ซึ่งในการดำเนินการปัจจุบันหัวหน้าฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากการเป็นผู้ดำเนินการบรรยาย สาธิต ภายในฐานการเรียนรู้ของตนเองแล้ว ยังได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรให้ความรู้นอกสถานที่อีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถและศักยภาพของผู้นำชุมชนและหัวหน้าฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังที่ Kasemsuk (Interview, 14 June 2022) ได้กล่าวไว้ว่า “พวกหัวหน้าฐานตอนนี้ก็ได้รับเชิญไปสอนแก่ผู้สนใจในการทำเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง หรือ ผู้สนใจทำอาชีพเสริมต่าง ๆ นอกชุมชน เช่น กศน. ละครเชิงเทรา ก็ไปกันประจำ และหน่วยราชการอื่นก็มีบ้าง”

จุดเด่นของชุมชนคลองแขวงกลั่น คือ ความเป็นชุมชนเกษตรกรรมที่มีความเป็นธรรมชาติ เป็นพื้นที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมร่วมสมัย ตลอดจนมีผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นในชุมชน ซึ่งน่าจะสามารถพัฒนาเป็นสินค้าขายให้กับนักท่องเที่ยวได้

“การนำความเป็นธรรมชาติที่มีอยู่มาพัฒนาร่วมสมัยและย้อนยุคไปด้วยกัน เนื่องจากจะเห็นว่าในสมัยนี้คนส่วนใหญ่มักจะชอบธรรมชาติมากกว่าชุมชนเมือง โดยใช้แหล่งน้ำ ฟื้นฟูความเป็นธรรมชาติที่มีอยู่มาผสมผสานกันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว” (Kasemsuk, Interview, 14 June 2022)

“เป็นชุมชนต้นแบบตำบลบางเตย ที่ใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติ ทำมาหากินบนพื้นฐานแห่งความพอเพียง สินค้าขึ้นชื่อของชุมชน คือ หอยจ๊อบปลา และขนมชั้น ซึ่งเป็นขนมชั้นขึ้นชื่อของชาวตำบลบางเตย สามารถซื้อเป็นของฝากติดไม้ติดมือกลับไป ที่ผู้รับจะต้องติดใจ” (Thinthawon, Interview, 14 June 2022)

2. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่นโดยการสนทนากลุ่ม พบว่าชุมชนมีศักยภาพ 7 ด้าน ดังนี้

1) ด้านความดึงดูดใจ มีปัจจัยด้านความดึงดูดใจเป็นอย่างมาก ทั้งสถานที่ที่สามารถเป็นจุดถ่ายรูป เช่น ทิวทุ่งนา วิถีชีวิตเกษตรกร และทิวทัศน์บริเวณโดยรอบ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถได้มาสัมผัสจริงผ่านประสบการณ์การลงมือปฏิบัติพร้อมทั้งมีการให้ความรู้ควบคู่ไปด้วย (Figure 3) เช่น ศูนย์การเรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงบ้านคลองแขวงกลั่นโดยผู้ใหญ่อันต์ เกษมสุข ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการเกษตร เศรษฐกิจพอเพียงจนได้รับการยอมรับว่าเป็นปราชญ์ของชุมชนคลองแขวงกลั่น มีกลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้ามาศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

Figure 3 Experience activities of the Khlong Khwaeng Klan community.

2) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล มีถนน และทางรถไฟผ่านชุมชน ทำให้สามารถเดินทางมาได้หลากหลาย ทั้งรถส่วนตัว รถประจำทาง และรถไฟ การเดินทางภายในชุมชนค่อนข้างสะดวก ระหว่างเส้นทางในการเข้าชมในแต่ละจุดกิจกรรมมีบรรยากาศที่สวยงาม อย่างไรก็ตามบางเส้นทางยังไม่เป็นถนนลาดยาง ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย ถนนสำหรับการเข้าชมแต่ละกิจกรรมในบางเส้นทางที่ขรุขระและคับแคบ รวมถึงยังไม่มีป้ายบอกทาง หรือจุดกิจกรรมให้เป็นที่น่าสังเกต

3) ด้านที่พัก มีบ้านเรือนของคนในชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นที่พักให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วยกัน 3 หลัง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลายประเภททั้งแบบส่วนตัว และกลุ่มคณะ ซึ่งเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว แต่ที่พักยังไม่ได้มีการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากยังไม่มีหน่วยงานเข้าไปวางมาตรฐานการควบคุมด้านการให้บริการของที่พัก ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านความสะอาด และความปลอดภัยของที่พักให้ดีขึ้น

4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนคลองแขวงกลั่นมีความพร้อมในการให้บริการ มีการจัดอาหารว่าง และเครื่องดื่มให้กับนักท่องเที่ยวในระหว่างวัน มีศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารในการแนะนำนักท่องเที่ยวก่อนเริ่มกิจกรรม มียานพาหนะรองรับและบริการนักท่องเที่ยวภายในชุมชน เช่น รถสองแถว จักรยาน การอำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนคลองแขวงกลั่นจะมีเส้นทางรถไฟผ่าน ทำให้ต้องระมัดระวังการดูแลรักษาความปลอดภัยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกลุ่มอาสาป้องกันภัยในการรักษาความปลอดภัย บริการแก่นักท่องเที่ยว ภายในชุมชนยังขาดป้ายบอกทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละจุด พร้อมทั้งยังขาดเอกสารแนะนำรายละเอียดเนื้อหาการท่องเที่ยวในชุมชน

5) ด้านความหลากหลายของกิจกรรม นักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมระยะสั้นเพื่อเข้าชมสวนเกษตร เช่น การเก็บผลผลิตในสวน การซื้อผลผลิต หรือการเที่ยวชมสวนแล้วเลือกเก็บผลผลิตได้เอง ชมขั้นตอนวิธีการทำขนมชั้น ขนมเปียกปูน และนักท่องเที่ยวยังสามารถซื้อผลิตภัณฑ์กลับไปเป็นของฝากได้ นอกจากนี้ยังมีอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งนักท่องเที่ยวยังสามารถเรียนรู้ขั้นตอนวิธีการทำจ๊อบปลา สินค้าแปรรูปฮอยจ๊อบปลาเป็นผลิตภัณฑ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนคลองแขวงกลั่นได้เป็นอย่างดี (Figure 4)

Figure 4 Community products, namely kanom piakpoon, khanom chan and hoi cho fish rolls.

6) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนตั้งแต่กระบวนการวางแผน การดำเนินงาน การตัดสินใจ การประเมิน ร่วมรับผลประโยชน์ และตรวจสอบ ผู้นำของชุมชนมีวิสัยทัศน์ และเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อการประสานงานเพื่อสร้างเครือข่ายในการพัฒนา ประชาชนในพื้นที่มีความตื่นตัวเข้าร่วมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว การต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

7) ด้านประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การใช้สื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยได้รับความสนใจจากภาคเอกชน และชุมชน ในการใช้สื่อออนไลน์เผยแพร่ข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการส่งต่อข้อมูลที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว เช่น Facebook, Website และ Application ทางด้านการท่องเที่ยว ปัจจุบันชุมชนมี Facebook Fanpage ชุมชนท่องเที่ยวบ้านคลองแขวงกลั่น แต่ไม่มีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น

เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่นที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยได้จัดเวทีชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจาก SWOT Analysis มาตรวจสอบ วิเคราะห์หาข้อสรุป และทำการวิเคราะห์เมทริกซ์ (TOWS Matrix) เพื่อสร้างกลยุทธ์ในการเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Table 1)

จุดแข็ง คือ 1) ความสามัคคีของผู้นำชุมชนและชาวบ้านในชุมชนช่วยกันพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น 2) สภาพภูมิอากาศที่ดีและธรรมชาติที่สวยงาม 3) มีกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เห็น สัมผัส และลงมือปฏิบัติของจริงในสถานที่จริง 4) บุคลากรมีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน และ 5) มีผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่นที่โดดเด่น

จุดอ่อน คือ 1) ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง 2) ขาดผู้รับผิดชอบด้านการตลาดโดยตรง 3) บุคลากรขาดความรู้และทักษะทางด้านการบริการ 4) ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 5) ขาดแผนการตลาดดิจิทัลและสื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และ 6) แหล่งท่องเที่ยวขาดการฟื้นฟูดูแลอย่างยั่งยืน

โอกาส คือ 1) พื้นที่ใกล้เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ 3) มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก 4) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อรับประสบการณ์ตรงจากการท่องเที่ยว และ 5) มีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่หลากหลายที่สามารถเชื่อมโยงให้เกิดเครือข่ายได้

อุปสรรค คือ 1) ปัญหาเศรษฐกิจโลกส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวและบริการ 2) หน่วยงานสนับสนุนให้การสนับสนุนไม่ต่อเนื่องและขาดงบประมาณพัฒนาจนครบทุกส่วน 3) หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวแต่ละหน่วยงานยังขาดการประสานงานร่วมกันที่ดี และ 4) ขาดการศึกษาและวิจัยด้านการจัดการท่องเที่ยว เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการ และส่งเสริม

Table 1 TOWS matrix agritourism development strategy of Khlong Khwaeng Klan community.

	Strength (S) 1. The unity of the community leaders and villagers in the community helped to develop to become more well-known. 2. Good climate and abundant nature. 3. There are activities for tourists to see, touch and do it in real places. 4. Knowledgeable personnel specialty. 5. It has outstanding local produce.	Weakness (W) 1. Lack of ongoing proactive public relations. 2. Lack of direct marketing responsibilities. 3. Personnel lacking knowledge and skills in service. 4. Lack of links to tourist attractions. 5. Lack of digital marketing plans and online media to promote tourism. 6. Tourist attractions lack sustainable rehabilitation.
Opportunities (O) 1. Areas near Bangkok and its vicinities. 2. Changes in communication technology through online channels. 3. Infrastructure readiness and facilities. 4. Behavior of tourists who want to learn and participate in activities to gain a first-hand experience of tourism.	Strength/Opportunities (SO) -Establish a community agricultural tourism route linking other tourist attractions. - Develop community products to create points of sale. and income for the community. - Develop infrastructure and facilities to meet tourism standards.	Weakness/ Opportunities (WO) - Promote linking tourist attractions to be an agro-tourism route. - Let people involved in tourism development attend training and study visits to increase knowledge and bring it back to the community. - Promote tourism to be known through Facebook Fan Page.

5. There are varieties of nearby tourist attractions that can be linked to form another community.	- Build an internal tourism network outside the province on the Internet for online marketing.	
Threat (T) 1. The global economic problems affect the tourism and service sectors. 2. Support agencies provide intermittent support and lack of budget to develop all parts. 3. Each agency responsible for tourism still lacks good coordination. 4. Lack of education and research on tourism management to be used as a database for management and promotion.	Strength/Threat (ST) - Organize training to develop personnel in agricultural tourist attractions. - Organize a one-day trip program or stay overnight. - Build a community agritourism brand to gain more recognition.	Weakness/Threat (WT) - Prepare a project to present to relevant agencies to support the budget. - Public relations for tourist attractions Integration with local authorities. - Research and follow up on the development of agro-tourism in the Khlong Khwaeng Klan community.

หลังจากจัดทำ TOWS Matrix และได้กลยุทธ์ ผู้วิจัยได้จัดเวทีคั่นข้อมูลกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และให้ชุมชนได้คัดเลือก กลยุทธ์ที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้มาเป็นแนวทางการพัฒนาในช่วงเริ่มต้น ซึ่งชุมชนได้ร่วมกันเลือกกลยุทธ์ดังนี้

- 1) กลยุทธ์เชิงรุก จะเร่งดำเนินการโดยชุมชนเป็นหลัก คือการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ
- 2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอบรม และศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ นำกลับมาปรับใช้กับชุมชนได้
- 3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน สร้างแบรนด์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนเพื่อเป็นที่รู้จักมากขึ้น และ
- 4) กลยุทธ์เชิงรับ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวโดยบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่

จากการศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น พบว่า ในชุมชนคลองแขวงกลั่นเป็นชุมชนที่มีศักยภาพ และสามารถพัฒนาให้มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนได้ โดยหากพิจารณาจากองค์ประกอบของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวใน 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความดึงดูดทางการท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ดี นักท่องเที่ยวต้องการความเป็นมิตรและอัธยาศัยของคนในพื้นที่ในการให้ข้อมูลและการบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Klinmuenwa (2016) พบว่า เน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว มีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งองค์การท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว อีกทั้งการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เมื่อสิ้นสุดโครงการ OTOP นวัตกรรม ชุมชนคลองแขวงกลั่นไม่มีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ แต่เนื่องด้วยชุมชนคลองแขวงกลั่นมักมีกลุ่มผู้ศึกษาดูงาน และนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมวิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง และการสัมผัสธรรมชาติ ดังนั้นการใช้สื่อใหม่ เช่น เฟซบุ๊ก จึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ โดยต้องมีการนำเสนอข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อเป็นการดึงดูด และการตัดสินใจท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nattapongpruet (2015) พบว่า ความน่าเชื่อถือของข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อออนไลน์ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมตัดสินใจของนักท่องเที่ยว และสามารถขยายเครือข่ายเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรคด้านการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่า 1) ด้านจุดแข็ง คือ สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพภูมิอากาศที่ดีและธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีการต้อนรับเป็นอย่างดี ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เห็นและสัมผัสของจริงในสถานที่จริง และได้ลงมือปฏิบัติจริง สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Seangchatkaew & Udomkitt (2019) พบว่า นักท่องเที่ยวมุ่งสัมผัสกับประสบการณ์จริง มองหาสินค้าทางการท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่ และมีความหลากหลาย และประสงค์จะมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ประสบการณ์ที่แท้จริงมากขึ้น 2) ด้านจุดอ่อน พบว่า ยังไม่มีคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ บอกเล่าเรื่องราว ประวัติความเป็นมา การให้ความรู้ แก่นักท่องเที่ยว ขาดการฟื้นฟูดูแลอย่างยั่งยืน อีกทั้งสาเหตุของแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เป็นที่รู้จัก นักท่องเที่ยวยังไม่สนใจที่จะเลือกท่องเที่ยว คือ ขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง การใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chomborisut (2020) พบว่า การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในแนวทางส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ ขยายพื้นที่การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และยังช่วยลดปัญหาทรัพยากรเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องจากการท่องเที่ยวได้ 3) ด้านโอกาส พบว่า ความนิยมของนักท่องเที่ยวปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นที่มีความต้องการพักผ่อนแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท วิถีชุมชน ร่วมกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตชุมชนผ่านการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ได้ผลิตภัณฑ์กลับไป เช่น ขนมขึ้น และฮ้อยจ้อปลา เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ของชุมชนคลองแขวงกลั่น มีการสื่อสารโดยผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้เข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้ง่ายขึ้น และ 4) ด้านอุปสรรค พบว่า หน่วยงานสนับสนุนให้การสนับสนุนไม่ต่อเนื่องและขาดงบประมาณพัฒนาจนครบทุกส่วน ขาดการประสานงานร่วมกันที่ดี และยังขาดการศึกษาและวิจัยด้านการจัดการท่องเที่ยว เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการ และส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น

สรุปผลการศึกษา

ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนคลองแขวงกลั่น ตำบลบางเตย อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญกับชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนค้นหาปัญหา กำหนดเป้าหมาย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสะท้อนความคิดเห็นอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reflection) โดยนักวิจัยเป็นผู้กระตุ้น ประสาน (Facilitator) ให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งชุมชนได้มองเห็นศักยภาพของการท่องเที่ยว มีความพร้อมทางด้านกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่สามารถให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง สามารถเดินทางมาได้ทั้งรถยนต์ส่วนตัว และรถไฟ มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะพักผ่อน มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศักยภาพ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และจัดทำ TOWS Matrix โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้กลยุทธ์ที่ชุมชนนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในช่วงเริ่มต้น กลยุทธ์เชิงรุก ได้แก่ จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น กลยุทธ์เชิงแก้ไข ออกไปศึกษาดูงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ กลยุทธ์เชิงป้องกัน พัฒนาแบรนด์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และกลยุทธ์เชิงรับ ร่วมมือทางหน่วยงานในพื้นที่ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนสู่สายตานักท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นจริงตามกลยุทธ์ที่ชุมชนร่วมกันกำหนด ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานในชุมชน เพื่อเป็นพลังหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาเส้นทางจักรยาน และเริ่มดำเนินการสำรวจฐานการเรียนรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นจุดท่องเที่ยวภายในเส้นทางจักรยาน พร้อมกับทำความเข้าใจกับผู้รับผิดชอบฐานการเรียนรู้ บุคคลที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในชุมชน ถึงประโยชน์ที่จะเกิดจากการเป็นชุมชนท่องเที่ยว จากนั้นร่วมกันกำหนดเส้นทาง และกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในเส้นทาง เพื่อเป็นการสร้างเส้นทางจักรยานนาร่อง และดำเนินการทดลองเส้นทางจักรยาน โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาทดลองท่องเที่ยวจริง มีการประเมินผล รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาพัฒนาเส้นทางจักรยานให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยของจังหวัดฉะเชิงเทรา (ททท.) องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน (อพท.) และหน่วยในพื้นที่ควรเข้ามาให้การสนับสนุนงบประมาณ ดำเนินการดูแลความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนคลองแขวงกลั่น สามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวของจังหวัด และภูมิภาคต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณคณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ ค่าชี้แนะต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ นายสันต์ เกษมสุข ชาวบ้านชุมชนคลองแขวงกลั่น และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในการให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมและร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนของคลองแขวงกลั่นในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Choibamroong, T. (2012). **Handout of travel planning course**. Bangkok: The National Institute of Development Administration. (in Thai).
- Chomborisut, B. (2020). **Road connectivity of tourist destinations and activities of Chondaen district to promote sustainable tourism in Petchabun**. Master's thesis. Logistics and Supply Chain, Naresuan University. (in Thai).
- Kasemsuk, S. (2022). **Community tourism situation of Khlong Khwaeng Klan community**. Interview, 14 June. (in Thai).
- Khermkhan, J. (2018). The perspective of agro tourism development in Thailand. **King Mongkut's Agricultural Journal**. 36(2), 162-167. (in Thai).
- Klinmuenwa, K. (2016). Potential and community-based tourism management guideline of Lampang Luang community, Koh Kha district, Lampang province. **Journal of Social Academic**. 9(2), 109-207. (in Thai).
- National Tourism Policy Committee. (2017). **The second national tourism development plan**. Bangkok: Permanent Secretary of Ministry of Tourism and Sports. (in Thai).
- Nattapongpruet, A. (2015). **Lifestyle, perception online travel information, credibility and behavior of decision making for travel aboard**. Master's thesis. Communication Arts and Innovation, National Institute of Development Administration. (in Thai).
- Pradit, R. & Pampasit, R. (2014). Potentials and opportunities in tourism development of Khao Kho sub-district, Phetchabun province. **Journal of Social Sciences**. 10(2), 127-149. (in Thai).
- Rattanakunchorn, Y. (2022). **Community tourism situation of Khlong Khwaeng Klan community**. Interview, 14 June. (in Thai).
- Thinakunchorn, Y. (2022). **Community tourism situation of Khlong Khwaeng Klan community**. Interview, 14 June. (in Thai).
- Seangchatkaew, S. & Udomkitt, P. (2019). **Study on behavior of foreign tourists in the target group under The LINK project**. Bangkok: Silpakorn University. (in Thai).
- Thinthawon, K. (2022). **Community highlights (Khlong Khwaeng Klan Community)**. Interview, 14 June. (in Thai).

วันรับบทความ (Received date) : 6 ม.ค. 66

วันแก้ไขบทความ (Revised date) : 2 พ.ค. 66

วันตอบรับบทความ (Accepted date) : 9 พ.ค. 66

<https://doi.org/10.55003/kmaj.2023.12.28.008>